PAKOLAISNEUVONTA

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

24.3.2025

Asia: HE 11/2025 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta (perheenyhdistämisen edellytysten muuttaminen)

Pakolaisneuvonta ry:n lausunto

Pakolaisneuvonta kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä.

Esityksellä toteutetaan hallitusohjelman kirjauksia perheenyhdistämisen edellytysten tiukentamisesta. Hallitusohjelman mukaisesti otetaan käyttöön 21 vuoden ikäraja puolison perheenyhdistämisessä, palataan viime vaalikautta edeltäneeseen oikeustilaan huomioiden Euroopan Unionin tuomioistuimen (EUTI) ratkaisut ja otetaan käyttöön kahden vuoden asumisaikavaatimus kansainvälistä suojelua saaneiden perheenyhdistämisessä. Lisäksi esityksellä muutetaan lakia EUTI:n tuomion seurauksena lapsen alaikäisyyden määrittämisen osalta. Esitys sisältää myös ulkomaalasilain muutoksen koskien kansainvälisen suojelun perheenjäsenen oleskeluluvan epäämistä kansanterveydellisen syyn nojalla Euroopan komission Suomea kohtaan käynnistämän rikkomusmenettelyn johdosta.

Esityksen tavoitteena on kerrottu olevan hallitusohjelman mukaisesti muuttaa perheenyhdistämisen edellytyksiä (vähimmäisikä, toimeentuloedellytys ja asumisaika) ja näiden myötä edistää kotoutumista lisäämällä maahanmuuttajan omaa vastuuta kotoutumisestaan ja muuttamalla järjestelmää velvoittavammaksi. Lisäksi esityksen mukaan sen tavoitteena on kitkeä haitallisia ilmiöitä, kuten lasten käyttämistä maahantulon välineenä sekä pakko- ja lumeavioliittoja ja tätä kautta edistää myös sisäistä turvallisuutta. Esityksen tavoitteena on myös, että Suomen perheenyhdistämispolitiikka saavuttaisi verrokkimaiden yleiseurooppalaisen tason.

Keskitymme lausunnossamme etenkin esitettyihin laintiukennuksiin.

1 Yleistä

Pakolaisneuvonta katsoo, että ehdotetulle 21 vuoden vähimmäisiälle ja muille tiukennuksille ei ole esitetty riittäviä perusteita. Ehdotettu asumisaikaa koskeva tiukennus asettaa kansainvälistä suojelua – erityisesti toissijaista suojelua -- saaneet perheenkokoajat (ja heidän perheensä) eriarvoiseen asemaan perusteetta ja ilman riittävää taikka hyväksyttävää syytä ottaen erityisesti huomioon, että heitä koskee jo ns. superedellytys eli toimeentuloedellytys. Toimeentuloedellytyksen palauttaminen alaikäiselle toissijaista ja tilapäistä suojelua saaneelle puolestaan asettaa kansainvälistä suojelua saaneet yksintulleet alaikäiset perusteetta keskenään eriarvoiseen asemaan perustavanlaatuisen oikeuden, oikeuden perhe-elämään toteutumisen kannalta. Esitys sivuuttaa sen, että raja turvapaikan saamisen ja toissijaisen suojelun saamisen välillä on usein häilyvä ja että käytännössä myös toissijaista suojelua saaneet ovat tosiasiassa jatkuvaluontoisesti ja pysyvästi Suomessa, turvapaikan saaneiden tavoin.

Esitystä on perusteltu myös hakemusmäärien kasvulla. Esityksestä ilmenee, että muiden ulkomaalaisten (kuten työn taikka opiskelun myötä Suomeen tulleiden) tekemien

Pakolaisneuvonta ry
Pasilanraitio 9
00240 Helsinki
Puh (09) 2313 9300
Faksi (09) 2313 9310
pan@pakolaisneuvonta.fi

perheenyhdistämishakemusten ja niihin tehtyjen hakemusten määrä onkin viime vuosina kasvanut merkittävästi. Kansainvälistä suojelua saaneiden osalta määrät ovat kuitenkin pysyneet samoina ja pieninä. Nyt esitetyille tiukennuksille ei ole tämäkään huomioiden mitään tosiasiallista tarvetta.

Esitetyt tiukennukset loukkaavat EIS 8 artiklassa turvattua perhe-elämän suojaa ja YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksessa turvattuja lapsen perustavanlaatuisia perus- ja ihmisoikeuksia (oikeus olla vanhempiensa hoidettavana (7 art), ettei lasta eroteta vanhemmistaan ellei se ole lapsen edun mukaista (9 art) ja edellytystä, että perheenyhdistämishakemus tulee käsitellä myönteisesti, humaanisti ja kiireellisesti (10 art).

Esitys sisältää useita perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta merkittäviä muutosesityksiä. Esityksestä ei käy ilmi, millä perusteella muutokset olisivat tosiasiassa tarpeellisia, välttämättömiä ja oikeasuhtaisia. Julkisella vallalla eli myös lainsäätäjällä on perustuslain 22 §:n mukaisesti velvollisuus turvata perus- ja ihmisoikeudet. Perus- ja ihmisoikeuksia voi rajoittaa vain hyväksyttävästä syystä ja mikäli rajoitus on välttämätön.

Esityksessä vedotaan siihen, että neuvoston direktiivin 2003/86/EY eli ns. perheenyhdistämisdirektiivi mahdollistaa esitetyt laintiukennukset. Perustuslakivaliokunta on korostanut, että siltä osin kuin Euroopan unionin lainsäädäntö edellyttää kansallista sääntelyä tai mahdollistaa sen, tätä kansallista liikkumavaraa käytettäessä otetaan huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset (PeVL 1/2018 vp, PeVL 25/2005 vp). Esityksen toteuttaminen edellyttäisi asianmukaisia perusteluita esimerkiksi turvapaikan ja toissijaista suojelua saaneiden väliselle erilaiselle kohtelulle. Pelkästään se, että direktiivi tai muu EU-säädös *mahdollistaa* jonkin kansallisesti toteutettavan lakimuutoksen, ei ole riittävä syy lakimuutoksille.

Esityksessä ei ilmene tosiasiallista, riittävää perustetta ehdotetuille, perheenyhdistämisen edellytyksiä tiukentaville lainmuutoksille. Esityksessä korostuukin, että ainoa todellinen peruste lain tiukennuksille on hallitusohjelmakirjaus.

Esitetyt laintiukennukset eivät Pakolaisneuvonnan näkemyksen mukaan palvele niille asetettuja tavoitteita lainkaan. Kansainvälistä suojelua saaneiden perheenyhdistämisessä on lähtökohtaisesti kyse ihmisistä, jotka ovat Suomessa pysyvästi ja joilla ei ole mahdollisuutta valita sitä, missä voisi perhe-elämää viettää ja joille Suomi on ainoa toivo perhe-elämän viettämiseksi. Ottaen huomioon heidän taustansa suojelua saaneina ja sen, että nimenomaan heidän perheenjäsenensä ovat yleensä suojelun tarpeessa itsekin, vaikeissa olosuhteissa, perheenyhdistämisen hankaloittaminen entisestään tosiasiassa vain vaikeuttaa merkittävästi tai jopa estää heidän kotoutumistaan. Esitys tarkoittaisi, että Suomen lainsäädäntö olisi selvästi kansainvälisiä ja myös pohjoismaisia verrokkimaita tiukempi.

Ehdotus merkitsisi toteutuessaan myös ylimääräisiä, täysin tarpeettomia taloudellisia kustannuksia Maahanmuuttovirastolle ja muille viranomaisille sekä aiheuttaisi työmäärän lisääntymistä Maahanmuuttoviraston tällä hetkellä jo muutoinkin pahasti ruuhkautuneessa perhesideyksikössä.[1] Maahanmuuttovirasto on jo nykyisessä tilanteessa viime aikoina yhä useammin reilusti ylittänyt laissa asetetun 9 kuukauden käsittelyaikavelvoitteen.

[1] Maahanmuuttoviraston tiedote 20.2.2025, saatavilla esim: https://migri.fi/-/tietoa-perhesidehakemusten-kasittelysta

Pakolaisneuvonta ry
Pasilanraitio 9
00240 Helsinki
Puh (09) 2313 9300
Faksi (09) 2313 9310
pan@pakolaisneuvonta.fi

Pakolaisneuvonta vastustaa ehdotettuja perheenyhdistämisen edellytysten tiukennuksia. Esityksessä ei ole tuotu esiin tosiasiallista tarvetta taikka esitetty asianmukaisia perusteita ehdotetuille kansainvälistä suojelua saavien perustavanlaatuisia oikeuksia heikentäville muutoksille.

Esitys asettaa ihmisiä perusteetta ja perustuslain vastaisesti eriarvoiseen asemaan heidän oikeudessaan perhe-elämän viettämiseen. Tiukennukset heikentävät perusteettomasti kansainvälistä suojelua saaneiden oikeusasemaa, asettavat toissijaista suojelua saaneet entistäkin enemmän eriarvoiseen asemaan turvapaikan saaneiden kanssa ja estävät kotoutumista.

Laintiukennukset asettavat kansainvälistä suojelua – turvapaikan taikka toissijaista suojelua – saaneet lapset keskenään eriarvoiseen asemaan ja estävät perustavanlaatuisten lapsen oikeuksien toteutumista. Esitetyt tiukennukset heikentävät lapsen edun toteutumista ja lasten yhdenvertaisuutta Suomessa.

Perheenyhdistämistä yhä edelleen vaikeuttava, muita pohjoismaitakin tiukemmaksi menevä sääntely vaikeuttaisi tai jopa estäisi suojelua saaneiden kotoutumista sekä lisäisi tarpeettomasti viranomaiskuluja ja työmäärää Maahanmuuttovirastossa, jossa perhesidehakemusten käsittely on muutoinkin pahasti ruuhkautunut.

2 Vähimmäisikävaatimus, uusi ulkomaalaislain 38 a §

Esityksessä ehdotetaan 21 vuoden vähimmäisikää koskevan edellytyksen käyttöönottamista puolison perheenyhdistämisen edellytyksenä. Vähimmäisikävaatimusta sovellettaisiin kaikkien oleskeluluvalla Suomessa oleskelevien perheenyhdistämiseen. Vaatimusta ei sovellettaisi perheenkokoajana toimivaan Suomen kansalaiseen myönnettäessä oleskelulupa tämän puolisolle.

Perheenyhdistämisdirektiivin 4 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat vaatia vähimmäisikää kotoutumisen varmistamiseksi ja pakkoavioliittojen estämiseksi. Direktiivi ei kuitenkaan mahdollista vähimmäisiän vaatimista ainoastaan perheenyhdistämisen tiukentamiseksi, mikä nyt käsillä olevassa hallituksen esityksessä on päällimmäisenä tavoitteena.

Esitetyllä tiukennuksella ei ole käytännössä merkitystä pakkoavioliittojen estämisessä. Näihin voidaan puuttua muillakin keinoin, kuten perheenkokoajan ja hakijoiden haastatteluilla, mitkä ulkomaalaislaki nykyäänkin mahdollistaa ja mitkä ovat perheenyhdistämisessä jo nykyäänkin pääsääntö. Lisäksi, perhesideperusteinen oleskelulupa myönnetään aina ensin yhdeksi vuodeksi eli myös jatkolupaa myönnettäessä perhesiteen laatu ja olosuhteet tulevat tarkastetuksi ja jokainen hakemus uudelleen käsitellyksi, yksilöllisesti.

Nuorena oleskelulupaa hakevat puolisot ovat esityksen mukaan tyypillisesti opiskelijoiden puolisoita. Esitystä perustellaan sillä, että tiukennuksen myötä nuoret puolisot saapuisivat jatkossa omilla perusteillaan eikä riippuvaisena toisen oleskeluluvasta. Myös opiskelijoiden perhe-elämän viettämisen estäminen on kuitenkin syrjivää ja vähentää Suomen houkuttelevuutta. Vain harvalla opiskelijan puolisolla on mahdollisuutta luoda omaa oleskelulupaperustetta etenkään ulkomailta käsin.

Pakolaisneuvonta ry
Pasilanraitio 9
00240 Helsinki
Puh (09) 2313 9300
Faksi (09) 2313 9310
pan@pakolaisneuvonta.fi

Oikeus perhe-elämään on turvattu perustuslain 10 §:ssä ja Suomea velvoittavissa kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa (EU:n perusoikeuskirja 7 artikla, EIS 8 artikla, KP-sopimuksen 17 ja 23 artiklat). Perustuslain 6 § 2 momentin mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan muun muassa iän perusteella. Ehdotettu lainmuutos on syrjivä ja perustuslain vastainen. Ehdotus asettaisi alle 21-vuotiaat eriarvoiseen asemaan perustavanlaatuisen perusoikeuden (oikeus perhe-elämään) toteutumisen suhteen ainoastaan iän perusteella. Ikään liittyville rajoituksille tulisi esittää hyväksyttävä peruste ja tämän hyväksyttävän perusteen tulisi olla "asiallisessa ja kiinteässä yhteydessä lain tarkoitukseen" (PeVL 44/2010), mikä ei nyt käsiteltävänä olevassa ehdotuksessa toteudu. Ehdotus ei täytä myöskään perusoikeuksien rajoitusedellytyksiä, kuten suhteellisuusvaatimusta.

Esityksessä ei ole säädetty poikkeusta niiden puolisoiden kohdalla, joilla on yhteinen lapsi. Esityksessä todetaan, että edellytys vähimmäisiästä ei käytännössä rajoittaisi perhe-elämän viettämistä, koska lapselle olisi mahdollista myöntää oleskelulupa suhteessa oleskeluluvalla Suomessa jo olevaan tai Suomeen saapuvaan vanhempaan ja toiselle vanhemmalle suhteessa tähän lapseen. Tämä ei kuitenkaan vaikuta tarkoituksenmukaiselta. Myös verrokkimaissa yleinen käytäntö on, että vähimmäisikävaatimuksesta poiketaan, jos puolisilla on lapsi(a).

Lakiin olisi aivan vähintäänkin lisättävä maininta poikkeamismahdollisuudesta, myös, mutta ei ainoastaan lapsiperheiden osalta. Vähimmäisikävaatimus ei voi olla ehdoton vaan jokainen hakemus tulisi tutkia yksilöllisesti tältäkin osin. Myös Euroopan komissio on tiedonannossaan perheenyhdistämisdirektiivin soveltamista koskevista ohjeista (KOM 2014(210)) todennut, että jäsenvaltioiden on vähimmäisikää soveltaessaan arvioitava kunkin hakemuksen olosuhteet tapauskohtaisesti.

Pakolaisneuvonta vastustaa ehdotettua muutosta.

Muutos asettaa ihmisiä perusteetta eriarvoiseen asemaan heidän oikeudessaan perhe-elämän viettämiseen perustuslain vastaisesti. Lakiin olisi aivan vähintäänkin lisättävä maininta poikkeamismahdollisuudesta.

3 Toimeentuloedellytys kansainvälistä suojelua saaneen alaikäisen perheenyhdistämisessä

Esityksessä ehdotetaan, että alaikäisen kansainvälistä suojelua saavan henkilön perheenjäsenen, käytännössä huoltajan, oleskeluluvan edellytykseksi asetettaisiin toimeentuloedellytys – lukuun ottamatta pakolaisaseman saaneita. Muutos tarkoittaisi palaamista viime vaalikautta edeltäneeseen oikeustilaan huomioiden Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisut.

Ehdotus loukkaa YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksessa turvattuja lasten perustavanlaatuisia perus- ja ihmisoikeuksia ja on lapsen edun vastainen. Ehdotuksessa ei ole myöskään riittävästi huomioitu perusoikeuskirjan 24 artiklan luomia velvoitteita. Ehdotus myös asettaa kansainvälistä suojelua saaneet lapset eriarvoiseen asemaan sen perusteella tunnistetaanko pakolaisasema.

YK:n lapsen oikeuksien komitea on kesäkuussa 2023 antamissaan suosituksissa Suomelle (CRC/C/FIN/CO/5-6) esittänyt vakavan huolensa Suomen käytännöistä liittyen yksintulleiden lasten perheenyhdistämiseen (ml. lainsäädännöstä ja tulovaatimuksista johtuvat esteet). Komitea muun muassa kehottaa, että Suomen tulisi myöntää

Pakolaisneuvonta ry
Pasilanraitio 9
00240 Helsinki
Puh (09) 2313 9300
Faksi (09) 2313 9310
pan@pakolaisneuvonta.fi

turvapaikka kaikille yksintulleille ja poistaa perheenyhdistämisen esteet, jotta perheenyhdistäminen olisi mahdollinen kaikille pakolaisille ja turvapaikkaa hakeville lapsille, ilman syrjintää.

Viime hallituskaudella tehty muutos lainsäädäntöön, jolla toimeentuloedellytys poistettiin kansainvälistä suojelua saaneilta alaikäisiltä perheenkokoajilta, vahvisti lapsen oikeuksien toteutumista Suomessa ja edisti lasten yhdenvertaisuutta – niin eri suojelustatuksen saaneiden lasten kuin toisaalta vähävaraisten perheiden ja varakkaiden perheiden lasten yhdenvertaisuutta. Muutos varmisti suojelua saaneiden lasten oikeutta perhe-elämään mahdollisimman täysimääräisesti ja niin, ettei perhe-elämä esty yksinomaan toimeentuloedellytyksen vuoksi. Onhan ilmeistä, että on perusteetonta edellyttää alaikäiseltä perheenkokoajalta toimeentuloedellytyksen täyttämistä – tilanteessa, jossa luvan hakijalla, joka tyypillisesti on hänen huoltajansa, ei ole työnteko-oikeutta Suomessa taikka oleskelulupaa Suomeen ja mahdollisuutta hänelläkään toimeentuloedellytystä täyttää. On huomioitava, että muissa verrokkina käytetyissä pohjoismaissa – Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa – ei sovelleta toimeentuloedellytystä lainkaan alaikäisiin perheenkokoajiin.

Nyt esitetty tiukennus, eli 1.2.2023 voimaan tulleen aivan välttämättömän lainmuutoksen poistaminen on jyrkässä ristiriidassa YK:n lapsen oikeuksien komitean Suomelle esittämien suositusten kanssa. Esityksessä myös sivuutetaan YK:n lapsen oikeuksien komitean vaatimus varmistaa, että lapsia kohdellaan myös kansainvälisen siirtolaisuuden yhteydessä ennen kaikkea lapsina ja etteivät lapsen perustavanlaatuiset oikeudet saa riippua lasten tai heidän vanhempiensa statuksesta.

Esityksessä todetaan, että lasten lähettämistä Suomeen vastoin heidän tahtoaan, luvan saamiseksi muille perheenjäsenille, tulee ilmiönä kitkeä aiempaa tehokkaammin. Toimeentuloedellytyksen palauttamista alaikäisille suojelua saaneille perustellaan sillä, että tällä voisi olla vaikutusta alaikäisenä yksintulleiden lasten käyttöön maahantulon välineenä.

Nyt esitetty tiukennus ei ole kuitenkaan perusteltu keino kitkeä tätä ilmiöltä, ottaen huomioon, että tiukennusta ehdotetaan kohdistettavaksi lapsiin, joille on myönnetty kansainvälistä suojelua Suomessa eli joiden on todettu olevan suojelun tarpeessa. Jos lapsi on lähetetty Suomeen vain luvan saamiseksi muille perheenjäsenille ja selviää, että lapsi voi turvallisesti palata lähtömaahan, ei hänelle myönnettäisi lainkaan kansainvälistä suojelua. Lisäksi, jos tällainen seikka tulisi ilmi perheenyhdistämisprosessin yhteydessä, nykylainsäädäntö sisältää jo perusteen tehdä asiassa kielteisen päätöksen. Tältä osin onkin huomioitava tuore ulkomaalaislain 36 c §:n 1 momentin 4 kohta, jonka mukaan oleskelulupaa perhesiteen perusteella ei myönnetä, jos on perusteltua aihetta epäillä, että alaikäistä lasta on käytetty maahantulon välineenä. Ehdotettu tiukennus on siis mainitun ilmiön kitkemisen kannalta tosiasiassa perusteeton – ja tosiasiassa ainoastaan omiaan loukkaamaan suojelua saaneen lapsen perusoikeuksia ja etua. Kun kyseessä on kansainvälistä suojelua saanut lapsi, on lähes aina kyse siitä, että myös hänen perheenjäsenensä ovat suojelun tarpeessa. Perheenyhdistäminen on turvallinen ja laillinen reitti päästä suojelun piiriin, mikä on myös omiaan hillitsemään hallitsematonta maahanmuuttoa.

Kuten esityksessäkin todetaan, toimeentuloedellytys ei ole aiemminkaan ollut yksintulleille suojelua saaneille tehdyissä päätöksissä olennainen kielteisten päätösten peruste. Tämä pitää paikkansa: kun yksintulleen, Suomesta suojelua saaneen lapsen huoltajat ja perheenjäsenet hakevat perhesiteen perusteella oleskelulupia, vähintäänkin lapsen etu

Pakolaisneuvonta ry
Pasilanraitio 9
00240 Helsinki
Puh (09) 2313 9300
Faksi (09) 2313 9310
pan@pakolaisneuvonta.fi

edellyttää, että toimeentuloedellytyksestä tarvittaessa poiketaan. Ehdotus tekisi säädöspohjasta nykyistä epäselvemmän lapsen edun ja oikeuksien näkökulmasta ja olisi myös omiaan monimutkaistamaan päätöksentekoa.

Nyt esitetty tiukennus tulee Pakolaisneuvonnan näkemyksen mukaan vaikuttamaan etenkin Suomessa toisen huoltajansa kanssa asuviin, kansainvälistä suojelua saaneisiin lapsiin, joiden toinen huoltaja hakee oleskelulupaa. Nykylainsäädäntö on turvannut suojelua saaneen lapsen etua ja oikeutta saada myös toinen huoltaja luokseen ja mahdollisuutta viettää perhe-elämää myös tämän kanssa. Näissä tapauksissa on lähes poikkeuksetta kyse tilanteesta, jossa suojelua saanut lapsi on jo kotoutunut Suomeen ja jossa perhe-elämää tosiasiassa ei voida viettää muualla kuin Suomessa – jolloin perhe-elämä on perheelle käytännössä laillisesti mahdollista vain Suomessa. Näin esimerkiksi tilanteessa, jossa toinen huoltaja on pakolaisena kotimaan ulkopuolella ja itsekin suojelun tarpeessa tai koska toisella huoltajalla on turvapaikka taikka toissijaista suojelua toisessa EU-maassa, kuten Kreikassa.

Esityksessä todetaan, että perustuslakivaliokunta ei ole aiemmin pitänyt ongelmallisena toimeentuloedellytyksen asettamista pääsäännöksi alaikäiselle perheenkokoajalle, mutta on kuitenkin kiinnittänyt huomiota siihen, että alaikäisellä perheenkokoajalla on tosiasiallisesti vain vähäinen mahdollisuus täyttää toimeentuloedellytys ja että ulkomaalaislain 39 §:ään sisältyvää mahdollisuus poiketa toimeentuloedellytyksestä muodostuu erityisen merkittäväksi (PeVL 27/2016 vp). Valiokunta huomauttaa kyseisessä lausunnossaan painokkaasti, että perheenyhdistämistä koskevassa päätöksenteossa on kiinnitettävä erityistä huomiota lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen määräyksiin sekä otettava huomioon ulkomaalaislain 6 §:n sääntely lapsen edusta.

Niistä tapauksista, joissa perheenkokoaja on ollut suojelua saanut alaikäinen ja toimeentuloedellytys on ollut kielteisen päätöksen olennaisena perusteena, on nähtävissä, että kynnys toimeentuloedellytyksestä poikkeamiselle lapsen edun nojalla on äärimmäisen korkea. Käytännössä, lapsen edun on katsottu edellyttävän poikkeamista vain, jos lapsi on ollut niin sairas, että hänen hoitamiseensa tarvitaan arjessa molempia huoltajia.[2]

Esityksessä viitataan myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen (EIT) oikeuskäytäntöön, jossa tuomioistuin on arvioinut toimeentuloedellytyksen kohtuullisuutta. Esityksessä todetaan tältä osin, että esimerkiksi kansainvälistä suojelua saavien haavoittuva asema itsessään ei olisi peruste poiketa edellytyksestä. Esitys kuitenkin sivuuttaa sen, että EIT on oikeuskäytännössään ottanut tähän mennessä kantaa vain tapauksiin, joissa perheenkokoajana on kansainvälistä suojelua saava aikuinen.

Ehdotuksessa arvioidaan, että lainmuutoksella ”saattaisi olla positiivinen taloudellinen vaikutus sellaisissa tilanteissa, joissa huoltajalle tehtäisiin toimeentuloedellytyksen perusteella kielteinen päätös ja lapsi siirtyisi viettämään perhe-elämää vanhempiensa kanssa johonkin kolmanteen valtioon. Koska ehdotetulla muutoksella tavoitellaan lasten käyttämisen vähentämistä maahantulovälineenä, tavoitteella olisi toteutuessaan tältäkin osin myönteistä taloudellista vaikutusta.” Tämä on täysin perusteeton väite ja korostaa sitä, että esitetylle tiukennukselle ei ole mitään tosiasiallisia perusteita. Pakolaisneuvonnan tiedossa ei ole ainoatakaan tällaista tapausta vaan tyypillisesti lapsi

[2] KHO:n vuosikirjapäätös KHO:2014:51

Pakolaisneuvonta ry
Pasilanraitio 9
00240 Helsinki
Puh (09) 2313 9300
Faksi (09) 2313 9310
pan@pakolaisneuvonta.fi

jää laitokseen. Se, että lapsi jää ilman perhettään, usein laitokseen, aiheuttaa inhimillisen kärsimyksen lisäksi Suomelle merkittäviä taloudellisia kustannuksia.

Lainmuutosta perustellaan esityksessä ilman huoltajaa tulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden määrän kasvulla ja kansainvälistä suojelua saaneiden alaikäisten huoltajien myönteisten perhesidelupapäätösten lisääntymisellä. Esityksen mukaan nämäkin seikat puoltavat vuonna 2023 poistetun toimeentuloedellytyksen palauttamista alaikäisille perheenkokoajille. Ensinnäkin, nämä eivät ole hyväksyttäviä syitä tehdä lapsen perusoikeuksia loukkaava ja suojelua saaneiden lasten eriarvoisuutta lisäävä muutos lakiin, joka vasta reilu vuosi sitten (1.2.2023) on tullut voimaan ja turvannut lapsen edun toteutumista Suomessa (LOS-komiteankin suosittamalla tavalla). Toisekseen, perustelu on myös tältä osin harhaanjohtava ja virheellinen sillä tilastojenkin mukaan sekä yksintulleiden alaikäisten hakijamäärät että heidän huoltajiensa saamien päätöstemäärät Suomessa ovat edelleen hyvin pieniä, kasvu vuosina 2021-2023 on ollut aivan minimaalista ja sekin on taittunut jo vuonna 2024.

Esityksen virheellinen lähtökohta on olettama siitä, että kansainvälisen suojelun tarpeessa olevat ihmiset olisivat tietoisia Suomen perheenyhdistämislainsäädännöstä ja tekisivät valintoja sen perusteella. Pakolaisneuvonnan käytännön työssä näkyy täysin päinvastaisesti, että kansainvälistä suojelua saaneetkaan eivät ole riittävän tietoisia perheenyhdistämiseen liittyvistä prosesseista, edellytyksistä ja aikarajoista. Mikään ei tue esityksen olettamaa, että nyt ehdotetut muutokset tulisivat (olennaisesti tai lainkaan) vaikuttamaan Suomeen saapuvien turvapaikanhakijoiden määrään.

Pakolaisneuvonta vastustaa esitettyjä muutoksia.

Toimeentuloedellytyksen asettaminen pääsäännöksi alaikäiselle, kansainvälistä suojelua saaneelle perheenkokoajalle on perusteetonta ja tarpeetonta.

Lainmuutos estää lapsen perustavanlaatuisten ihmisoikeuksien toteutumista ja asettaa perusteetta toissijaista suojelua saaneet alaikäiset olennaisesti eriarvoiseen asemaan.

Lainmuutoksen myötä Suomen lainsäädäntö on huomattavasti tiukempaa kuin muissa pohjoismaissa: Ruotsissa, Norjassa tai Tanskassa ei sovelleta toimeentuloedellytystä alaikäisiin.

Lainmuutoksella ei ole vaikutusta hakijamääriin, jotka ovat muutoinkin pienet.

4 Asumisaikavaatimus toissijaista suojelua saaneille

Esityksessä ehdotetaan, että kansainvälistä suojelua saavien perheenkokoajien perheenyhdistämisessä otettaisiin käyttöön vaatimus perheenkokoajan – myös alaikäisen – kahden vuoden asumisajasta ennen kuin perheenyhdistäminen olisi mahdollista. Asumisaikavaatimus ei koskisi pakolaisaseman saaneiden ns. vanhoja perheitä. Perheenkokoajan tulisi esityksen mukaan oleskella Suomessa oleskeluluvalla vähintään kaksi vuotta ennenkuin perheenjäsenen oleskelulupahakemus jätetään. Esityksen mukaan asumisaikaa koskevasta vaatimuksesta voitaisiin yksittäisessä tapauksessa poiketa poikkeuksellisen painava syyn tai lapsen edun perusteella.

Käytännössä lainmuutos koskisi erityisesti toissijaista suojelua saaneita ja lisäisi entisestään turvapaikan ja toissijaista suojelua saaneiden eriarvoisuutta perheenyhdistämisessä.

Pakolaisneuvonta ry
Pasilanraitio 9
00240 Helsinki
Puh (09) 2313 9300
Faksi (09) 2313 9310
pan@pakolaisneuvonta.fi

Esitys sivuuttaa täysin sen, että toissijaista suojelua saaneille perheenyhdistäminen on jo tälläkin hetkellä huomattavasti haastavampaa kuin turvapaikan saaneille, johtuen toimeentuloedellytyksestä, jonka tiedetään olevan ns. superedellytys ja joka koskee toissijaista suojelua saaneita lähtökohtaisesti aina. On täysin perusteetonta ja epätarkoituksenmukaista estää kahden vuoden asumisaikavaatimuksella perheenyhdistäminen sellaiselta toissijaista suojelua saaneelta, joka pystyy täyttämään (korkean) toimeentuloedellytyksen – jopa niin, että odotusajan vuoksi henkilön 16-vuotias lapsi ei ehtisi ajoissa hakea oleskelulupaa ennen täysi-ikäistymistään.

Esityksen perusteettomuutta ja järjettömyyttä korostaa se, että asumisaikaedellytystä sovellettaisiin myös alaikäiseen suojelua saaneeseen perheenkokoajaan. Näin erityisesti ottaen huomioon suojelua saaneen alaikäisen haavoittuva asema, lapsen edun ensisijaisuuden edellytys ja Suomessa asuvien lasten perustavanlaatuisten oikeuksien toteutumisen turvaaminen.

Asumisaikaedellytystä on perusteltu perheenkokoajan kotoutumisella, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden kannalta merkityksellisten tietojen saamisella perheenkokoajasta asumisajan aikana ja tarpeella ehkäistä lumeaviolittoja. Esitetyt perusteet eivät ole missään määrin riittäviä perusteluja sille, että toissijaista (ja myös tilapäistä) suojelua saaneet asetetaan yhä enemmän eri asemaan turvapaikan saaneiden kanssa. Ainoastaan se, että perheenyhdistämisdirektiivi ei koske toissijaista suojelua saaneita ja että direktiivissä on säädetty tietyiltä osin suotuisammasta kohtelusta pakolaisaseman saaneille, ei ole hyväksyttävä peruste asettaa toissijaista suojelua saaneita perheenyhdistämisen osalta eri asemaan sillä tavalla kuin esityksessä ehdotetaan. Myös Euroopan komissio on perheenyhdistämisdirektiiviä koskevassa tulkintasuosituksessaan (COM/2014/0210 final) todennut, että turvapaikan ja toissijaista suojelua saaneiden humanitaariset tarpeet ovat samat eikä perusteita erilaiselle kohtelulle myöskään perheenyhdistämisen osalta ole.[3]

Aivan kuten turvapaikan saaneet, myös toissijaista suojelua saaneet ovat käytännössä ja tosiasiassa pysyvästi Suomessa. Jos toissijaista suojelua on myönnetty maan turvallisuustilanteen perusteella, suurimpien lähtömaiden (esim. Somalia, Irak, Afganistan) tilanteet eivät ole viime vuosina tai jopa vuosikymmeninä käytännössä muuttuneet niin, että toissijainen suojelu olisi sen vuoksi lakannut. Toissijaista suojelua voidaan myös myöntää henkilökohtaisilla syillä. Toissijaisen suojelun saaminen edellyttää usein henkilökohtaisia olosuhteita maan ja alueen turvallisuustilanteen lisäksi.[4] Pelkästään lähtömaan turvallisuustilanne on itse asiassa vain poikkeuksellisesti peruste toissijaisen suojelun myöntämiselle.

Esityksen mukaan kahden vuoden asumisaika alkaisi kulua ensimmäisen oleskeluluvan myöntämisestä perheenkokoajalle. Perheenyhdistämisdirektiivin 8 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltio voi vaatia, että perheenkokoaja on asunut laillisesti sen alueella tietyn ajan, jonka pituus voi olla enintään kaksi vuotta, ennen kuin perheenyhdistämistä

[3] *The Commission considers that the humanitarian protection needs of persons benefiting from subsidiary protection do not differ from those of refugees, and encourages MSs to adopt rules that grant similar rights to refugees and beneficiaries of temporary or subsidiary protection. The convergence of both protection statuses is also confirmed in the recast Qualification Directive 2011/95/EU as part of the 'EU Asylum Package'"*, (Euroopan komission tiedonanto perheenyhdistämisdirektiiviä koskevista soveltamisohjeista, 3 April 2014, COM/2014/0210 final, Art. 6(2))

[4] ks. esim. EU-tuomioistuin Elgafaji (C-465/07) ja Diakite (C-285/12), KHO:2016:194

Pakolaisneuvonta ry
Pasilanraitio 9
00240 Helsinki
Puh (09) 2313 9300
Faksi (09) 2313 9310
pan@pakolaisneuvonta.fi

voidaan hakea. Ehdotuksessa on avattu, mitä laillinen oleskelu (laillinen asuminen) komission mukaan tarkoittaa. Komission mukaan laillista oleskelua on aika, jonka perheenkokoaja on oleskellut jäsenvaltion alueella sen kansallisen lainsäädännön mukaisesti heti ensimmäisestä päivästä alkaen. Komission mukaan tämä voi tarkoittaa oleskelua oleskeluluvan tai muun lailliseen oleskeluun oikeuttavan asiakirjan perusteella. Komission mukaan laillisena oleskeluna ei tulisi huomioida laitonta oleskelua kuten oleskelua maasta poistumisen estymisen tai palautuksen lykkääntymisen vuoksi. Komissio myös katsoo, että aika, joka valtiolla kuluu perheenyhdistämishakemuksen käsittelyyn, ei sisälly odotusaikaan.

Esityksen mukaan vastaanottokeskuksessa tapahtuvaa oleskelua eli turvapaikkaprosessin aikaista laillista oleskelua ei pidettäisi merkityksellisenä. Tätä perustellaan tavoitteella varmistaa henkilön kotoutuminen, todeten muun muassa, että kotoutuminen ei hakemusmenettelyn aikana ole vielä kovin tehokasta lopputuloksen ollessa avoin. Esityksessä ei huomioida sitä, että turvapaikkaprosessin aikana hakijat, jotka asuvat vastaanottokeskuksessa ja monet myös yksityismajoituksessa, kotoutuvat monin eri tavoin myös tuona aikana. Kuten edellä on todettu, turvapaikkaprosessi voi myös hakijasta riippumattomasta syystä kestää vuosia. Turvapaikkaprosessin aikainen kotoutuminen, johon liittyy epävarmuutta päätöksestä, on sekin kotoutumista – yhtä lailla kuin päätöksen saannin jälkeinen kotoutuminen, johon liittyy huoli ulkomailla olevista perheenjäsenistä. Ei ole millään tavalla perusteltua jättää tällaista laillisesti Suomessa vietettyä aikaa huomioimatta asumisaikaa laskettaessa.

Esityksessä väitetään, että ”myös yhdenvertaisuussyyt puoltavat sitä, että turvapaikkahakemusten toisistaan poikkeavia käsittelyaikoja ei pidettäisi tässä suhteessa merkityksellisinä.” Esityksessä tuodaan esiin tässä kohtaa pakolaiskiintiössä pakolaisaseman saaneet ja Suomeen saapuvat ja myös perhesideluvan yhteydessä pakolaisaseman saaneet ja heidän ulkomailla viettämänsä odotusaika, ja katsotaan, että näin kaikki pakolaisaseman saaneet olisivat yhdenvertaisessa asemassa. Tämä ei kuitenkaan ole perusteltu syy jättää huomioimatta perheenkokoajan Suomessa turvapaikanhakijana tosiasiallisesti viettämää usein pitkääkin aikaa, minä aikana kotoutumista on tapahtunut.

Esityksessä ei huomioida millään tavalla tilanteita, joissa suojelua saaneen perheenkokoajan oma turvapaikkaprosessi on hänestä riippumattomista syistä pitkittynyt ja kestänyt vuosia – joiden aikana perheenkokoaja on tosiasiassa kotoutunut ja myös joutunut pitkittyneen prosessin vuoksi olemaan jo vuosia erossa perheestään. Viime vuosina Migrin käsittelyajat normaalimenettelyssä käsiteltyjen hakemusten osalta ovat olleet kestämättömät. Vaikka hakijamäärät ovat olleet alhaisia, niin Migri on lukematttomien hakijoiden kohdalla ylittänyt käsittelyaikavelvoitteen.[5]

Esityksessä todetaan myös, että ulkomaalaislain mukaan perhesiteen perusteella tehtyä oleskelulupahakemusta koskeva päätös on annettava hakijalle tiedoksi viimeistään 9 kuukauden kuluttua hakemuksen jättämisestä ja näin ollen perheenjäsen voi saada oleskeluluvan nopeimmillaan kohtalaisen pian sen jälkeen, kun perheenkokoajalle on annettu kansainvälistä suojelua. Esityksessä arvioidaan, että perheenkokoajan kotoutumisen näkökulmasta aika on kohtalaisen lyhyt ja että perheenjäsenten

[5] AOA:n ratkaisu 24.6.24, jossa oikeusasiamies piti Maahanmuuttoviraston toiminnan kannalta erityisen huolestuttavana sitä, ettei se pystynyt selvittämään syitä omalle lainvastaiselle menettelylleen – jolloin toiminnan kehittäminen on vaikeaa. EOAK/1853/2024

Pakolaisneuvonta ry
Pasilanraitio 9
00240 Helsinki
Puh (09) 2313 9300
Faksi (09) 2313 9310
pan@pakolaisneuvonta.fi

kotoutumisen voidaan arvioida olevan sitä tehokkaampaa mitä paremmin perheenkokoaja on ehtinyt kotoutua perheenjäsenten saapuessa.

Perheenyhdistämisprosessin lähtökohtaisesti 9 kuukauden keston osalta esitys sivuuttaa täysin sen, että perheenyhdistämisprosessi tosiasiassa kestää hyvin usein tuota kauemmin, koska 9 kuukautta alkaa kulua vasta siitä, kun hakija tunnistautuu Suomen edustustossa. Tunnistautumisaikaa voi joutua odottamaan hyvinkin kauan – jopa noin vuoden ajan (esim. Nairobin edustusto). Laissa asetettu 9 kuukauden käsittelyaika on viime aikoina yhä useammin ylittynyt reilusti ja perhesidepäätösten teko on pahasti ruuhkautunut.[6] Tämäkin huomioiden on äärimmäisen kohtuutonta, että perheenjäsen voisi jättää hakemuksen vasta kahden vuoden asumisajan täytyttyä.

Kuten otetaan huomioon, että kyse on suojelua saaneista ihmisistä, joiden perheenjäsenetkin ovat yleensä suojelun tarpeessa, asumisaikavaatimus ei myöskään tosiasiassa edistä kotoutumista, päinvastoin. Asumisaikavaatimus vaikeuttaa ja jopa estää suojelua saaneen perheenkokoajan kotoutumista - sitä enemmän, mitä haavoittuvammasta perheestä on kyse, koska huoli perheestä on niin suurta. Myös lasten kotoutuminen on sitä joutuisampaa, mitä lyhyempi ero toisesta vanhemmasta on, mitä nuorempina he pääsevät Suomeen ja mitä pidempään he esimerkiksi ehtivät käydä peruskoulua Suomessa. Olisi siis yhteiskunnankin edun mukaista jouduttaa heidän maahan pääsyään.

Esitystä perustellaan myös tarpeella ehkäistä lumeavioliittoja. Tältä osin on huomioitava, että käytännössä lumeavioliittoepäilyt ovat yleensä koskeneet Suomen kansalaisen puolison hakemuksia, eivät kansainvälistä suojelua saaneita, joita esitetty asumisaikavaatimus koskisi. Pakolaisneuvonta on nähnyt tämän käytännön työn kautta. Myös Ihmisoikeuskeskuksen selvityksessä maahantulosäännösten kiertämistä koskevasta oikeuskäytännöstä (2023) ilmenee, että valtaosa lumeavioliittoepäilyistä koski Suomen kansalaisten puolisoiden hakemuksia. On vaikea nähdä, miten asumisaikaedellytys millään tavalla käytännössä ehkäisi nimenomaan suojelua saaneiden kohdalla lumeavioliittoja.

Esitettyä tiukennusta perustellaan myös sillä, että perheenkokoajasta ehditään saada riittävästi "yleisen järjestyksen ja turvallisuuden kannalta merkityksellisiä tietoja" ennen perheen mahdollista saapumista. Näkemys on perusteeton, koska juuri kansainvälistä suojelua saaneiden osalta tämän osalta merkitykselliset tiedot käydään tarkasti läpi turvapaikkamenettelyssä.

Esityksen mukaan toissijaista suojelua saaneiden henkilöiden perheenjäsenille myönnettiin ensimmäisiä oleskelulupia vuosien 2021-2023 aikana yhteensä 191, joista yli puolet (109) myönnettiin oleskeluluvan toissijaista suojelua saaneiden perheenkokoajien lapsille. Näin ollen, ehdotettu tiukennus ainoastaan viivyttää tyypillisesti suojelun tarpeessa olevien perheenjäsenten, joista suurin osa on lapsia, pääsyä Suomeen ja kaikkien asianosaisten kotoutumista.

Suojelua saaneita edelleen eriarvoistava lainmuutos lisää väistämättä ns. statusvalitusten (valitus toissijaisen suojelun päätöksestä) määrää hallinto-oikeuksiin ja

[6] Maahanmuuttoviraston tiedote 20.2.2025, saatavilla esim: https://migri.fi/-/tietoa-perhesidehakemusten-kasittelysta

Pakolaisneuvonta ry
Pasilanraitio 9
00240 Helsinki
Puh (09) 2313 9300
Faksi (09) 2313 9310
pan@pakolaisneuvonta.fi

korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Lainmuutos lisäisi perusteetta myös tuomioistuinten työtaakkaa.

Pakolaisneuvonta vastustaa esitettyä lainmuutosta.

Esityksessä ei esitetä mitään todellista perustetta sille, että ehdotettu muutos eli toissijaista tai tilapäistä suojelua saaneiden asettaminen eri asemaan olisi välttämätöntä tai edes missään määrin tarpeen, ottaen huomioon tämänhetkinen lainsäädäntö ja heiltä jo edellytettävä toimeentuloedellytys.

Erityisen perusteeton esitys on perheenkokoajina toimivien alaikäisten taikka hakijoina olevien lasten – lapsiperheiden – kannalta. Tältä osin esityksessä on poikkeamismahdollisuus, mutta oikeuskäytännön perusteella kynnys poikkeamiselle lapsen edun nojalla on ollut aivan äärimmäisen korkea.

Asumisaikaan tulisi aivan vähintäänkin lukea mukaan kansainvälistä suojelua saaneen perheenkokoajan turvapaikkaprosessin kesto (oleskelu Suomessa turvapaikkahakemuksen jättämisen jälkeen) ja myös hakemuksen käsittelyaika niin, että oleskelulupahakemuksen voisi jättää 9 kuukautta ennen asumisajan täyttymistä.

5 Lapsen alaikäisyyden määrittäminen

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lapsen alaikäisyyden määrittämistä perheenyhdistämisessä EUTI:n 1.8.2022 asiassa XC (C-279/20) antaman tuomion johdosta. Tuomiossa EUTI puuttui siihen, että hakijana olevan lapsen oikeusturva ja yhdenvertaisuus edellyttävät, että hakijana olevan lapsen alaikäisyys määritetään sen hetken mukaan, jolloin lapsen turvapaikan saanut huoltaja on hakenut turvapaikkaa. Esityksen mukaan lakiin lisättäisiin uusi 38 § 3 momentti, jonka mukaan oleskeluluvan myöntäminen turvapaikan saaneen lapselle edellyttää, että lapsi on ollut alaikäinen sinä päivänä, jolloin perheenkokoaja jätti hakemuksen, jolla hänelle annettiin turvapaikka. Kyseinen muutos on käytännössä ”pakollinen” ja ainoastaan saattaa lainsäädännön vastaamaan vakiintunutta oikeuskäytäntöä. Maahanmuuttovirasto ja tuomioistuimet ovat noudattaneet EUTI:n linjausta jo tuomion antamisesta lähtien

Valitettavasti esityksessä ehdotetaan lisäksi muutettavaksi nykyistä ulkomaalaislain 38 § 2 momenttia, jonka mukaan oleskeluluvan myöntäminen kansainvälistä suojelua saaneen ilman huoltajaa tulleen alaikäisen perheenkokoajan perheenjäsenelle edellyttää, että perheenkokoaja on ollut alaikäinen sinä päivänä, jolloin hän jätti kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksensa. Säännös on koskenut sekä turvapaikan että toissijaista suojelua saaneita alaikäisiä.

Esityksessä ehdotetaan säännöstä muutettavaksi ”yhdenmukaisuuden näkökulmasta” unionin tuomioistuimen ratkaisun mukaisesti niin, että se koskisi ainoastaan turvapaikan saaneita ilman huoltajaa tulleita alaikäisiä. EUTI:n päätös C-279/20 koski tosiaan pakolaisaseman saanutta perheenkokoajaa, muttei missään määrin tarkoita sitä, että siinä esitetyt näkemykset lasten oikeusturvasta taikka yhdenvertaisuudesta koskisivat vain pakolaisaseman saaneiden lapsia.

Ehdotettu muutos ulkomaalaislain 38 § 2 momenttiin asettaa alaikäisenä yksintulleet ja suojelua saaneet lapset eli hyvin haavoittuvaisen ryhmän keskenään eriarvoiseen asemaan perusteettomasti. Lainmuutos vähentää ennakoitavuutta, koska hakijana tai

Pakolaisneuvonta ry
Pasilanraitio 9
00240 Helsinki
Puh (09) 2313 9300
Faksi (09) 2313 9310
pan@pakolaisneuvonta.fi

perheenkokoajana olevan muun kuin pakolaisaseman saaneen lapsen alaikäisyys ja oleskeluluvan saaminen olisi jatkossa riippuvainen siitä, kuinka nopeasti viranomainen ratkaisee hakemuksen. Se, kuinka nopeasti perheenkokoajan turvapaikkahakemus (tai oleskelulupahakemus) ratkaistaan ja hakijat pääsevät perhesideperusteista oleskelulupaa hakemaan, vaihtelee tapauskohtaisesti. Turvapaikkahakemuksen käsittelyaika voi pidentyä myös vähäisestä ja hakijasta riippumattomasta syystä.

Esityksessä ei esitetä mitään perustetta (esim. nykyisen lain haittavaikutuksia), miksi tämä lapsen edun paremmin turvaava eli EU:n perusoikeuskirjan, Suomen perustuslain ja kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden mukainen säädös muutetaan.

Pakolaisneuvonta kannattaa EUTI:n tuomion edellyttämää lainmuutosta, jota jo käytännössä sovelletaan ja jonka mukaan oleskeluluvan myöntäminen turvapaikan saaneen lapselle edellyttää, että lapsi on ollut alaikäinen sinä päivänä, jolloin perheenkokoaja jätti hakemuksen, jolla hänelle annettiin turvapaikka.

Pakolaisneuvonta vastustaa esitettyä muutosta nykyiseen ulkomaalaislain 38 § 2 momenttiin niin, että se koskisi ainoastaan turvapaikan saaneita yksintulleita. Muutos asettaa suojelua saaneet yksintulleet alaikäiset eri asemaan perusteettomasti sen perusteella, että onko lapselle myönnetty turvapaikka vai toissijaista suojelua.

6 Kansainvälinen vertailu

Esityksen tavoitteena on todettu "hallitusohjelman hengen mukaisesti" olevan, että perheenyhdistämistä koskeva kansallinen politiikka saavuttaa verrokkimaiden yleiseurooppalaisen tason. Esityksessä on kansainvälisinä verrokkimaina esiintuotu Ruotsin, Norjan, Tanskan, Alankomaiden ja Ranskan käytäntöjä. Nyt esitettyjen lainmuutosten myötä Suomen lainsäädäntö olisi kuitenkin verrokkimaita selvästi tiukempaa, mitä ei voi pitää järkevänä taikka tarkoituksenmukaisena mistään näkökulmasta. Esimerkiksi toimeentuloedellytystä ei sovelleta alaikäisiin esityksen mukaan ainakaan Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa taikka Ranskassa. Myöskään asumisaikaedellytys ei yleensä koske verrokkimaissa ainakaan ns. vanhoja perheitä, jos sitä on asetettu lainkaan.

Lakiesityksen tavoitteena näyttää olevan ainoastaan jo valmiiksi tiukan perheenyhdistämisen tiukentaminen edelleen, yleiseurooppalaista tasoakin tiukemmaksi – ja kuten yllä on tuotu esiin, ilman riittäviä perusteita taikka tosiasiallista tarvetta.

7 Vaikutusarviointi

Esitettyjen, nopeassa tahdissa muiden lukuisten lainmuutosten kanssa tehtyjen lainmuutosten osalta ei ole tehty asianmukaista vaikutusarviointia – ei perus- ja ihmisoikeusvaikutusten, yhdenvertaisuusvaikutusten taikka lapsivaikutusten osalta. Tosiasiassa tarpeettomien ja perusteettomien lainmuutosten negatiiviset vaikutukset kansainvälistä suojelua saaneiden kotoutumiseen ja eriarvoisuuden lisääminen sivuutetaan käytännössä täysin. Esitettyjen muutosten merkittäviä vaikutuksia kotoutumiseen, kansainvälistä suojelua saaneiden ja erityisesti lasten psyykkiseen vointiin sekä laajemmin yhteiskuntaan ei ole huomiotu laadukkaan lainvalmitselun edellyttämällä tavalla. Esimerkiksi muissa pohjoismaissa lainsäädäntö ei ole yhtä tiukkaa.

Pakolaisneuvonta ry
Pasilanraitio 9
00240 Helsinki
Puh (09) 2313 9300
Faksi (09) 2313 9310
pan@pakolaisneuvonta.fi

PAKOLAISNEUVONTA

Esitetyt lainmuutokset tulevat esityksen mukaan lisäämään Maahanmuuttoviraston työmäärää tilanteessa, jossa viraston perhesidepäätösten teko on jo muutoinkin ruuhkautunut. Muutokset lisäävät myös hallinto-oikeuksien työmäärää, kun toissijaista suojelua saaneiden ns. statusvalitusasioiden määrä turvapaikan saamiseksi tulee väistämättä lisääntymään.

Yhdessä lukuisien tällä hallituskaudella valmisteltavien ulkomaalaislain muutosten kanssa muutosehdotusten seurauksia ei ole mahdollista arvioida asianmukaisen lainvalmistelun edellyttämällä tavalla. Selvää kuitenkin on, että yhdessä lukuisten muiden muutosten kanssa nyt esitetyt muutokset heikentävät ja yhä edelleen eriarvoistavat kansainvälistä suojelua saaneiden asemaa perusteettomalla tavalla.

Pakolaisneuvonta katsoo, että nyt käsillä olevassa tilanteessa, kun hallitus on jo toteuttanut ja sisäministeriössä valmistellaan useita kansainvälistä suojelua hakevien ja saavien oikeuksiin vaikuttavia ja heidän oikeuksiaan merkittävästi rajoittavia lainmuutoksia, ainotakaan lainmuutosta ei tule hyväksyä ennen kuin ministeriössä toteutetaan vaikutusarvioinnin kannalta olennainen jo toteutettujen sekä valmisteilla olevien esitysten yhteisvaikutusten arviointi.

Hanna Laari
Vastaava juristi
Pakolaisneuvonta ry

Pakolaisneuvonta ry
Pasilanraitio 9
00240 Helsinki
Puh (09) 2313 9300
Faksi (09) 2313 9310
pan@pakolaisneuvonta.fi